

Anbefalinger knyttet til anskaffelse,
finansiering og utvikling av en felles
formidlingsløsning for norske
folkebibliotek

Felles Formidlingsløsning

Prosjektrapport, 3. juli 2024

Forord

Dette er rapporten for prosjektet Felles Formidlingsløsning. Prosjektet er støttet av Nasjonalbiblioteket og startet opp 1. mars 2024 for å *«utarbeide en kravspesifikasjon til en felles formidlingsløsning for folkebibliotekene i Norge som gir en mer gjenkjennelig, moderne og brukervennlig tjeneste for publikum, samtidig som den bidrar til økt synlighet og effektiv ressursbruk for bibliotekene»*.

Hensikten med denne rapporten er å oppsummere arbeidet i prosjektet fram til sommeren 2024 og gi anbefalinger for hvordan prosjektet kan videreføres til en anskaffelse av en felles formidlingsløsning for alle bibliotekene i Norge. Rapporten gir også forslag til hvordan dette kan organiseres og finansieres fram mot 2030.

Rapporten er ment som et beslutningsgrunnlag for Nasjonalbiblioteket.

Rapporten er tredelt, første del gir en bakgrunn for prosjektet, andre del gir en oppsummering av prosjektet så langt og siste del er prosjektets anbefalinger for videre framdrift, organisering og finansiering.

Rapporten er skrevet av prosjektgruppen for Felles Formidlingsløsning som i hele prosjektperioden har bestått av:

Camilla Grindheim Larsen, Bergen Offentlige Bibliotek

Marie Johansen, Deichman bibliotek

Geirr Karlsen, Øvre-Eiker bibliotek

Bjørn Kjetil Fredriksen, Rogaland fylkesbibliotek (prosjektleder)

Prosjektet har også en styringsgruppe sammensatt av:

Britt Ellingsdalen, Rogaland fylkesbibliotek (leder styringsgruppe)

Nina Stenbro, Agder fylkesbibliotek

Tone Nyseter, Innlandet fylkesbibliotek

Anita Munch Kulset, Nordland fylkesbibliotek

Jørgen Hovde, Drammen bibliotek

Trine Overskott Schøning, Bærum bibliotek

Stavanger 3. juli 2024

Bjørn Kjetil Fredriksen

Innhold

Forord.....	1
Bakgrunn	3
Innspill til fylkeskulturdirektørene	4
Høringssvar til bibliotekstrategien	4
Rom for demokrati og dannelse – utvidet nasjonal bibliotekstrategi.....	4
Prosjektmandatet.....	5
1. Prosjekt- og aktivitetsplan	6
2. Innsiktsarbeid.....	6
Standardisert API.....	7
Spørreskjema.....	7
Høring	8
3. Skissere omfanget av løsningen.....	9
4. Kravspesifikasjon.....	10
Revidert framdrift.....	11
Anbefalinger	11
Organisering av anbud	12
Driftsmodell.....	12
Utvikling.....	12
Eierskap	13
Finansiering	13
Overordnet modell for tredeling av kostnader	13
Alternativ 50 millioner.....	14
Alternativ 100 millioner.....	15
Alternativ 150 millioner.....	15
Tabell over kommunenes betaling knyttet til alternativene.....	16
Hovedprioriteringer knyttet til omfang.....	16
Alternative finansieringsmodeller	16
Digitalt innhold	17
Framdriftsplan	17
Konklusjon	18

Bakgrunn

Prosjektet Felles Formidlingsløsning ble initiert av Nasjonalbiblioteket som en oppfølging av den reviderte bibliotekstrategien, Rom for demokrati og dannelse – utvidet nasjonal bibliotekstrategi, som ble lansert 2. oktober 2023.

Her vises det til at en «en vesentlig andel av utviklingsmidlene skal i perioden 2024–2025 brukes til utvikling av felles digital infrastruktur for folkebibliotekene, herunder digitalt innhold og digital formidlingsløsning».

Visjonen om en slik felles formidlingsløsning for folkebibliotekene er ikke ny. Det har lenge vært et ønske om å samordne ressursene og øke synligheten til folkebibliotekene gjennom en felles plattform.

Nærmest kom bibliotekene med Wordpressløsningen Webløft, en nettsidemal utarbeidet av Buskerud fylkesbibliotek i 2015/16. På det meste benyttet 150 bibliotek Webløft, men prosjektet klarte ikke å få på plass en økonomisk modell for felles videreutvikling og drift.

Storbybibliotekene (Stavanger, Bergen, Trondheim og Kristiansand) gikk i 2018 ut på anbud for et felles biblioteksystem. Storbybibliotekene valgte å skille selve biblioteksystemet fra formidlingsløsningen, og etterspørre API-er som muliggjorde en ekstern formidlingsløsning. Planen var at formidlingsløsningen skulle anskaffes etter at biblioteksystemet var satt i drift, men dette prosjektet ble aldri iverksatt av Storbybibliotekene.

I 2019 lanserte Deichman sin nye, egenutviklede formidlingsløsning. Denne løsningen var så god at flere bibliotek ønsket å ta den i bruk. Deichman så imidlertid at det ikke var bærekraftig å drifte og utvikle egne løsninger, og inviterte isteden alle landets bibliotek med da de i 2022 lyste ut et anbud for en felles formidlingsløsning. 207 bibliotek tok opsjon i dette anbudet. Utfallet ble at Deichman avlyste konkurransen, da ingen av tilbyderne var villige til å ta den nødvendige økonomiske risikoen eller hadde den kompetanse eller gjennomføringsevnen som Deichman ønsket. Selv om dette forsøket ikke førte fram var det nå etablert et felles ønske om en ny, felles formidlingsløsning blant norsk folkebibliotek.

I 2023 fikk Rogaland fylkesbibliotek støtte av Nasjonalbiblioteket til et pilotprosjekt for en nasjonal løsning, der målet var en anskaffelse av en felles formidlingsløsning for bibliotekene i Rogaland fylke. Her så man at en felles anskaffelse for alle bibliotekene er gjennomførbart, men at en løsning som dekker all funksjonalitet bibliotekene ønsker seg er en større investering enn det et enkelt bibliotek eller en enkelt fylkeskommune kan klare på egenhånd.

Det har med andre ord vært flere gode initiativer de siste 10 årene, de fleste har strandet grunnet organisering, finansiering og et umodent leverandørmarked. Der de første store prosjektene med Deichman og Buskerud i spissen baserte seg på åpen kildekode, ser vi nå et større fokus på åpne API-er. Dette er en strategi som både åpner for mer samarbeid om formidlingsløsninger på tvers av hvilke biblioteksystem som benyttes, samtidig som det stimulerer til økt konkurranse i markedet da flere leverandører kan utvikle enkeltkomponenter og bibliotekene lettere kan skifte ut de enkelte delene.

Innspill til fylkeskulturdirektørene

I januar 2023 forfattet fylkesbiblioteksjefskollegiet et notat til fylkeskulturdirektørene. Her ble det poengtert at det «å utvikle og drifte en nasjonal digital infrastruktur er det mest effektive grepet vi kan gjøre for å styrke folkebibliotekstjenesten i hele landet. Det vil gi en mer gjenkjennelig og tilgjengelig tjeneste for brukerne, uavhengig av hvor i landet de bor, og det vil også legge til rette for en mer effektiv ressursbruk».

Det ble argumentert for at en felles nettsideløsning vil øke bibliotekenes synlighet og markedsføringspotensial. Bibliotekene konkurrerer med andre kulturtilbud og med hverandre om digital synlighet, og et felles grensesnitt vil øke domeneautoriteten og dermed gi bibliotekene høyere rangering i søkemotorer.

Mange folkebibliotek har i dag ingen andre effektive markedsføringskanaler enn kommersielle sosiale medier. En felles nettside vil gi bibliotekene mulighet til å markedsføre sitt tilbud på lik linje med andre kulturinstitusjoner.

Høringssvar til bibliotekstrategien

De samme argumentene ble gjentatt i et felles høringssvar fra fylkesbiblioteksjefskollegiet til den reviderte nasjonale bibliotekstrategien i februar 2023.

I høringssvaret kan man lese at: «en felles digital formidlingsløsning for folkebibliotekene vil støtte litteraturformidling og øke leselysten i hele landet. Dette vil gi muligheten til å forbedre formidlingen av både de fysiske og digitale samlingene til bibliotekene i Norge, samt de fysiske og digitale arrangementene som foregår på bibliotekene, på ett sted».

«Bedre digital formidling er en forutsetning for at bibliotekene skal nå ungdom og unge voksne. Målet må være å både utvikle produktet og kjøpe det juridiske eierskapet til produktet. Da vil man selv kunne styre videre utvikling, og man kan redusere driftskostnadene til en kost-pris pluss påslag i eksternt driftsmiljø».

«Med en slik løsning kan driftsutgiftene til det enkelte bibliotek bli både overkommelige og forutsigbare, slik at det ikke er behov for å innhente ytterligere driftsmidler. Eierskap og videreutvikling av løsningen vil måtte tas hånd om og finansieres sentralt».

I høringssinnspillet ble det også skissert et forprosjekt bestående av representanter fra fylkesbibliotekene og storbybibliotekene som skulle bygge videre på både Webløft, Deichmans formidlingsløsning og Rogalands anskaffelse. Forprosjektet skulle definere en felles kravspesifikasjon for en nasjonal løsning.

Rom for demokrati og dannelse – utvidet nasjonal bibliotekstrategi

Den reviderte bibliotekstrategien ble lansert 2. oktober 2023.

Strategien fremhever viktigheten av å videreføre og styrke infrastrukturen i dialog med bibliotekene, samt etablere en bærekraftig driftsmodell for nasjonal infrastruktur.

Strategien spesifiserer at: «en vesentlig andel av utviklingsmidlene skal i perioden 2024–2025 brukes til utvikling av felles digital infrastruktur for folkebibliotekene, herunder digitalt innhold og digital formidlingsløsning».

Videre i strategien beskrives de to nye infrastrukturtiltakene. «Det ene handler om en god, felles formidlingsløsning på nett med sømløs integrasjon med biblioteksystemene. En felles formidlingsløsning for folkebibliotek vil kunne gi innbyggere i hele landet tilgang til et større og likere bibliotektilbud og åpne for mer samarbeid over kommunegrensene. Fylkesbiblioteket i Rogaland er nylig tildelt utviklingsmidler til prosjektet Felles formidlingsløsning for bibliotekene i Rogaland, og bør kunne bli en sentral kilde til erfaringer. Det andre ønsket handler om tilgangen til digitale innholdstjenester, som i norske bibliotek er svært varierende og avhengig av lokale prioriteringer».

Tiltaket omkring digitalt innhold foreslås som et «initiativ til å samordne de digitale innholdstjenestene gjennom prosjektet Digin» og «på sikt er intensjonen å etablere et interkommunalt selskap som kan drifte disse tjenestene».

Til slutt vises det til hvordan en nasjonal infrastruktur kan organiseres i et lengre tidsperspektiv: «På bakgrunn av denne utviklingen vil Kultur- og likestillingsdepartementet at Nasjonalbiblioteket etablerer en systematisk dialog med bibliotekfeltet om felles nasjonal digital infrastruktur i norske folkebibliotek. Departementet vil i tillegg at Nasjonalbiblioteket i tett dialog med bibliotekfeltet utreder ulike modeller for organisering og finansiering av digital infrastruktur for folkebibliotekene for perioden etter 2025».

Prosjektmandatet

Etter den reviderte bibliotekstrategien ble videre arbeid konkretisert gjennom en bestilling fra Nasjonalbiblioteket. Mandatet i bestillingen beskriver prosjektets formål som «å utarbeide en kravspesifikasjon til en felles formidlingsløsning for folkebibliotekene i Norge som gir en mer gjenkjennelig, moderne og brukervennlig tjeneste for publikum, samtidig som den bidrar til økt synlighet og effektiv ressursbruk for bibliotekene. Det betyr i denne sammenhengen en enkel *tilgang* til det digitale biblioteket for brukeren av et folkebibliotek».

De ulike elementene i en slik formidlingsløsning må defineres nærmere, som for eksempel nettside, app, Bibliotekkortet, strukturer for markedsføring og formidling, integrasjoner med tredjepartssystemer (billettsystemer, infoskjermer osv.), metadata og åpne API-er. Kravspesifikasjonen skal kunne brukes som et anbudsdokument».

Prosjektmandatet deles opp i følgende leveranser:

1. Utarbeide prosjekt- og aktivitetsplan

2. Innsiktsarbeid

- Utrede muligheten/behovet for et standardisert API
- Samle erfaringene fra prosjektene på Deichman, i Rogaland og Bergen
- Kartlegge leverandørmarkedet
- Kartlegge hvilke biblioteksystemer og formidlingsløsninger folkebibliotekene har i dag

3. Skissere omfanget av løsningen

- Hvilke elementer bør en formidlingsløsning bestå av?
- Vurdere behovet for evt. referansegrupper
- Sette mål for antall bibliotek som kan ta i bruk en ny formidlingsløsning i strategiperioden
- Vurdere anbudsform og beregne anskaffelseskostnad

4. Utarbeide en kravspesifikasjon for en formidlingsløsning

5. Lage en rapport med anbefalinger

1. Prosjekt- og aktivitetsplan

En oppdatert versjon av prosjektplanen ligger vedlagt rapporten.

De tre revisjonene av prosjektplanen er knyttet til endringer av styringsgruppen, revidert framdriftsplan knyttet til forskjøvet leveranse av selve kravspesifikasjonen og revisjon av budsjett knyttet til forlengelse av prosjektperioden og økte kostnader til ekstern konsulent til arbeidet med API-spesifikasjonen.

2. Innsiktsarbeid

Prosjektets første fase satte søkelys på innsiktsarbeid. Her var målet både å kartlegge dagens situasjon, utforske mulighetsrommet for en standardisert API-spesifikasjon og samtidig forankre prosjektet hos både bibliotekene og leverandørmarkedet.

Standardisert API

Arbeidet med API-spesifikasjon ble startet opp i juni. En ekstern leverandør (NetPower) fikk dette oppdraget etter at det ble innhentet tilbud fra 3 leverandører.

Første fase har gått med til å sammenligne de tilgjengelige API-ene for å identifisere likheter og gjennomgå dokumentasjonen som er gjort tilgjengelig for ekstern leverandør.

I neste fase skal det settes opp testbrukere og testmiljøer for å kunne gjennomføre grundigere tester og valideringer av API-ene.

Det har vært utfordringer knyttet til nødvendige tilganger grunnet ferieavvikling, men det jobbes med å ha første versjon klar til ferdigstilling av kravspesifikasjonen 1. oktober 2024.

Prosjektet ser at en standard API-spesifikasjon er essensiell for å sikre at integrasjonen mellom forskjellige systemer i biblioteket skjer på en konsistent og forutsigbar måte. Det gir en felles referanseramme for utviklere og bidrar til å redusere misforståelser og feil.

En veldefinert API-spesifikasjon vil:

- Forenkle utviklingsprosessen ved å gi klare retningslinjer for hvordan API-ene skal implementeres og brukes, noe som er spesielt viktig for å håndtere ulike biblioteksystemer.
- Øke effektiviteten ved å redusere behovet for tilpasning og omarbeiding, slik at prosjektet kan fokusere på å forbedre brukeropplevelsen og tjenestetilbudet.
- Sikre kompatibilitet mellom forskjellige systemer og applikasjoner, noe som er kritisk for å oppnå sømløs integrasjon mellom katalogsystemer, digitale ressurser, utlånssystemer og andre tjenester.
- Gi bedre dokumentasjon som er nyttig for både nåværende og fremtidige utviklere, og sikrer at kunnskapen om integrasjonene er tilgjengelig og forståelig over tid.
- Forbedre testbarheten da en standard spesifikasjon gjør det lettere å sette opp automatiserte tester og valideringsrutiner, noe som er viktig for å sikre stabil drift og rask identifisering av eventuelle problemer.

Prosjektet anbefaler derfor at det etableres en standard API-spesifikasjon for alle integrasjoner i formidlingsløsningen. Dette vil bidra til en mer strukturert og effektiv utviklingsprosess, og sikre at vi oppnår de ønskede resultatene på en pålitelig måte.

Dette vil også hjelpe med å tilby en bedre og mer sammenhengende tjeneste til brukerne, gjennom å sikre at alle systemene snakker godt sammen.

Spørreskjema

Et spørreskjema <https://forms.office.com/e/NswvhJYRdi> ble utarbeidet og distribuert til bibliotekene. Spørreskjemaet kartla hvilke biblioteksystemer og formidlingsløsninger bibliotekene bruker, samt deres ønsker og behov for en ny formidlingsløsning.

Prosjektgruppa presenterte prosjektet på biblioteksjefsmøter i de ulike fylkene, Digitalt påfyll og på Bibliotekmøtet i Haugesund, og fikk inn svar fra 300 kommuner.

I tillegg ble det avholdt workshops i 9 fylker. Fylkene som gjennomførte workshops, leverte skriftlige tilbakemeldinger til prosjektet.

Samtidig med innsiktsarbeidet jobbet prosjektet med å sammenstille kravspesifikasjonene til Deichman, Rogaland og Bergen. Kravene fra de tidligere prosjektene ble gruppert i 20 tematiske/funksjonelle kategorier.

Innspillene fra kartleggingsskjemaet og de fylkesvise «workshopene» ble så sortert og gruppert på de samme 20 inndelingene.

Høring

De 20 tematiske inndelingene danner grunnlaget for høringsdokumentet som ble publisert på Doffin (Norge) og TED (EU)

https://tendesign.com/public/p_documents.aspx?MeFormsNoticeId=24043&BuyerProjectID=V1vrv31cOfPKsfPlw2ufMwA= 18. juni 2024.

Høringen består av to deler, med ulike frister for å komme med innspill og tilbakemeldinger. Første del er overordnet om omfanget av løsningen, samt tids- og kostnadsestimater. Andre del åpner for å gi mer detaljerte tilbakemeldinger og innspill på de ulike tematiske beskrivelsene og kravene i dette høringsnotatet.

Den første delen av høringen hadde frist 28. juni. Her ba vi, med utgangspunkt i høringsdokumentet og høringsdokumentets datamodell, om tilbakemeldinger på om dette var løsninger som leverandørene kunne utvikle på egenhånd, enten som totalleverandør eller i samarbeid med andre leverandører, eller om prosjektet måtte splitte anskaffelsen opp i flere frittstående anbud.

De elementene vi ønsket en slik tilbakemelding på var i hovedsak: Booking, nyhetsbrev, mediehub (inkludert avspiller), adgangsplattform (Single Sign-on), infoskjermløsning, billettsystem, arrangementskalender, integrasjon med digitalt innhold, chatbot og administrasjonsgrensesnitt (delingsplattform, kontrollpanel og analyseverktøy).

Videre ba prosjektet om et kostnadsestimat for løsningen med en totalpris for anskaffelse for alle folkebibliotek i Norge, inkludert drift og utvikling gjennom en femårig avtale.

Prosjektet ønsket også et tidsestimat på utvikling og leveranse som i grove trekk viser gangen fra oppstart av prosjektet til første utrulling i bibliotekene og videre til all etterspurt funksjonalitet er operativ.

Svarene fra denne første delen av høringen danner grunnlaget for estimatene knyttet til anbefalingene i denne rapporten.

Den andre delen av høringen har frist 22. august 2024. Denne delen vil gi oss mer innsikt når vi høsten 2024 skal utarbeide den endelige kravspesifikasjonen.

3. Skissere omfanget av løsningen

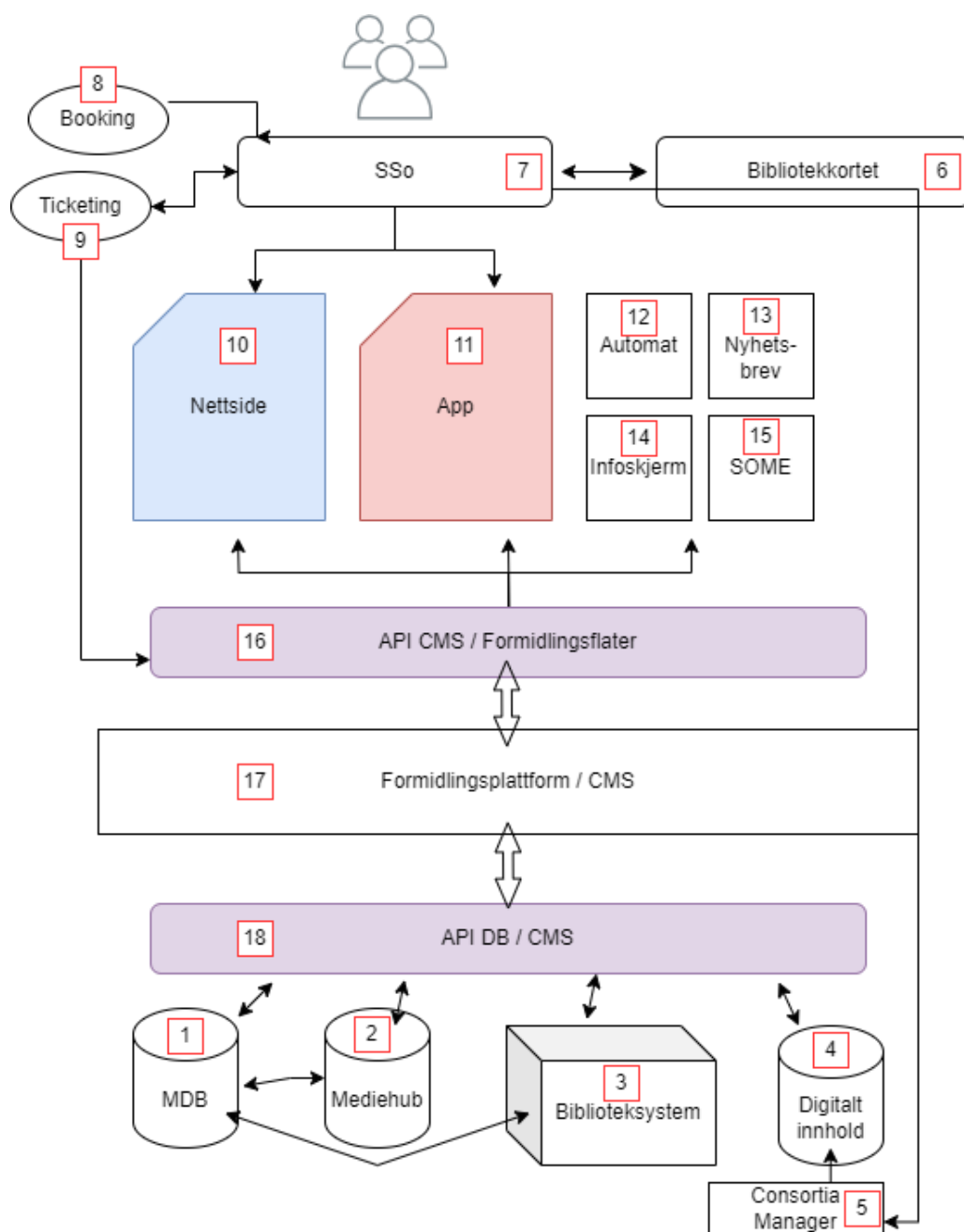
Et av de sentrale spørsmålene i høringen var om leverandørene, enten alene eller i samarbeid med andre kunne levere alle komponentene i løsningen (se datamodell under).

Dette er viktig for å avgjøre om anskaffelsen må deles opp i flere anbud, men også for å kunne vurdere den økte kompleksiteten det vil medføre om prosjektet må koordinere flere leverandører inn i en samlet leveranse.

Basert på høringsinnspillene er det flere leverandører som peker på at de selv kan stå som eneleverandør mot prosjektet, men at tredjepartsleverandører kan bidra inn i løsningen både på rom-booking, billettsystem, dataanalyse og nyhetsbrev.

Den største usikkerheten hos leverandørene ligger rundt utviklingen av en mediehub og adgangsplattformen (Single Sign-on). Begge disse elementene må defineres tydeligere i den endelige kravspesifikasjonen.

Anbudsteknisk kan vi etterspørre en eneleverandør, siden flere leverandører sier at de kan stå ansvarlige for hele løsningen, alene eller i samarbeid med andre leverandører. Vi venter uansett med å konkludere til første utkast av kravspesifikasjon har vært på høring hos leverandørene.

4. Kravspesifikasjon

Hoveddelen av kravspesifikasjonen vil være en mer detaljert beskrivelse av de funksjonelle kravene som er ute til høring fram til august 2024.

Det som ikke var en del av høringen er tekniske og instrumentelle krav knyttet til områder som teknologi, drift, personvern, sikkerhet og miljøsertifisering.

Mange av disse kravene er relativt like for offentlige anskaffelser, og baserer seg på lovpålagte kriterier eller etablerte standarder for kvalitet og oppfyllelse.

Det ble vurdert at disse kravene i mindre kan forhandles om, og at de da kunne holdes utenfor denne innledende høringsprosessen.

De tekniske kravene vil bli utarbeidet med bistand fra fylkene og kommunene som deltar i dette prosjektet.

I begynnelsen av september vil første utkast av kravspesifikasjonen bli utarbeidet. Dette utkastet vil så sendes på høring både hos bibliotekene og leverandørene før endelig ferdigstilling.

Den endelige kravspesifikasjonen vil etter planen bli levert til Nasjonalbiblioteket innen **1. oktober 2024**.

Revidert framdrift

Prosjektet skulle opprinnelig levere på alle punktene i mandatet innen 1. juli 2024.

Det ble utover våren klart at arbeidet med API-spesifikasjonen og Nasjonalbibliotekets kommende utlysningen av anbudet for en metadatabrønn ikke ville være ferdig før i september. Siden dette er to av de viktigste elementene i kravspesifikasjonen ba prosjektet om en utsettelse på leveransen av kravspesifikasjonen til 1. oktober 2024.

Prosjektet vurderer at denne utsettelsen ikke vil forsinke en eventuell anskaffelse. Nasjonalbiblioteket vil, sammen med biblioteksektoren og leverandørene, få utkastet til kravspesifikasjonen på høring før denne datoen.

Prosjektet vurderer at den endelige kravspesifikasjonen ikke er nødvendig for å beslutte prosjektets videre framdrift.

Anbefalinger

Prosjektet har gitt oss nødvendige bekreftelser på at en anskaffelse av en felles formidlingsløsning for alle bibliotekene i Norge er gjennomførbart og vil styrke bibliotekene.

Bibliotekenes tilbakemeldinger viser et klart ønske om en felles formidlingsløsning, og markedet framstår også mer modent enn for to år siden. Det er særlig arbeidet med en standardisert API-spesifikasjon som gjør oss trygge på at prosjektet vil være realiserbart.

Med en anskaffelse hvor mesteparten av behovene til bibliotekene dekkes i én og samme løsning, er det naturlig å se for seg at bibliotekene vil kunne si opp flere av dagens avtaler knyttet til betalte tredjepartsløsninger for blant annet nyhetsbrev, infoskjermer, billettsystemer og bookingløsninger. Flere av biblioteksystemleverandørene leverer i dag både biblioteksystem og publikumsløsninger som nettside og app. Det vil på sikt være naturlig for disse bibliotekene å reforhandle disse avtalene når de tar i bruk en felles formidlingsløsning.

En anskaffelse bør ha minimum varighet på 5 (fem) år der både organisering og finansiering er avklart for hele perioden.

Prosjektets klare anbefaling er at det kjøres et nasjonalt anbud fra høsten 2024.

Organisering av anbud

Prosjektet anbefaler at prosjektgruppen som har utarbeidet anbudsdocumentene også kjører selve anbudet høsten 2024.

Det anbefales også at prosjektgruppen suppleres med et medlem fra Bibliotek24 i selve anskaffelsen fra januar 2025.

Det er viktig at kompetansen som er bygget i prosjektet videreføres. Prosjektgruppen har utarbeidet kravene i tett dialog med bibliotekene og med høringsinnspill fra leverandørene. Prosjektgruppen kjenner oppbyggingen av kravene og prosessene rundt eventuelle kompromisser som er inngått underveis, som vil være viktig kompetanse når besvarelsene i en anbudskonkurranse skal vektas og evalueres.

Prosjektet anbefaler også at det kjøpes inn eksterne konsulenttenester til å bistå ved selve anskaffelsen.

Driftsmodell

Den administrative forvaltningen av løsningen bør plasseres hos Bibliotek24, som er en offentlig leverandøruavhengig koordinator for bibliotekene.

Bibliotek24 vil da administrere avtaler, fakturering av bibliotekene, koordinering, opplæring og utrullingsplan for bibliotekene.

Forvaltningen av API-spesifikasjonen bør plasseres enten hos Nasjonalbiblioteket eller Bibliotek24. En plassering hos Nasjonalbiblioteket vil gi spesifikasjonen høyere legitimitet som en faktisk standard som leverandørene må følge i det norske markedet, men dersom dette blir utfordrende ressursmessig kan den praktiske administrasjonen av spesifikasjonen ligge hos Bibliotek24 – på oppdrag fra Nasjonalbiblioteket, som da vil stå som API-spesifikasjonens eier.

Ved en slik løsning må Bibliotek24 tilføres nødvendige midler og kompetanse til å forvalte både formidlingsløsningen og API-spesifikasjonen.

Utvikling

Det må nedsettes en gruppe som holder i utviklingsarbeidet i hele femårsperioden. Gruppen bør bestå av representanter fra storbybibliotekene og små og mellomstore bibliotek. Det vil være hensiktsmessig at medlemmer fra dette prosjektet er representert i en slik gruppe.

Denne gruppen bør administreres av eller organiseres gjennom Bibliotek24. Målet er at Bibliotek24 på sikt, og gradvis i løpet av de neste årene skal ha egne ressurser til i større grad også drive med utviklingsarbeid.

Eierskap

Bibliotekene, representert ved Bibliotek24 – bør ha rollen som produkteier. En anskaffelse av denne størrelsen bør garantere bibliotekenes innflytelse over produktet. Bibliotekene vil også være den eneste kunden til den konkrete leveransen.

Produkteier i denne sammenheng defineres som den som styrer overordnet scope og produktkø (utviklingsprioriteringen) innenfor budsjettammer og andre avtaler gjort med leverandør.

Det kan åpnes for at leverandør videreselger løsningen(e) i andre markeder, men da som et annet produkt med egne avtaler om eierskap og parallell utvikling.

Produkteierskapet bør altså ses i sammenheng med organisering av både administrativ drift og videreutvikling, slik at helheten av prosjektet henger sammen.

Finansiering

Høringsinnspillene fra leverandørene indikerer en total kostnadsramme på 50-150 millioner kroner over fem år for en felles formidlingsløsning.

I den videre anbefalingen presenterer prosjektet tre ulike estimater med tilhørende finansieringsmodeller for å illustrere dette kostnadsspennet.

Disse estimatene vil gi en indikasjon på både omfanget og realismen i de ulike kostnadsbildene.

Det er vanskelig å fastslå hvilket estimat som er mest realistisk i forhold til anskaffelsens faktiske kostnad, men de tre estimatene fungerer godt for å illustrere en anbefalt kostnadsfordeling mellom kommuner, fylkeskommuner og staten.

Overordnet modell for tredeling av kostnader

Prosjektet foreslår en tredelt finansieringsmodell: kommunene (bibliotekene), fylkene og staten (utviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket) der kommunene dekker driftskostnader, fylkene administrasjonskostnader og staten utviklingskostnader (gjennom utviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket).

Kartleggingen viser tydelig at en moderat kostnad er en forutsetning for høy oppslutning blant bibliotekene. Det er også viktig å få med storbybibliotekene på løsningen, både som en drahjelp for å vise fram produktet, men også da storbybibliotekene vil bidra med mye innholdsproduksjon som vil komme de andre bibliotekene til gode.

Når kommunene finansierer driftskostnadene direkte, kan prisstrukturen for hver kommune settes til et overkommelig nivå. Direkte driftskostnader er også mer stabile, og mindre utsatte for svingninger, enn pågående utviklingsprosjekter.

Leverandørens faktiske driftsutgifter påvirkes mer av antall installasjoner og integrasjoner, enn kommunenes størrelse og innbyggertall. En lik sum for alle kommuner er også enklere å

formidle og vil kreve vesentlig mindre administrasjon knyttet til fakturering og eventuell revisjon av avtaler.

Som vist i eksemplene under, vil en flatere prisstruktur også redusere risikoen for prosjektet ved oppstart. Prosjektet vil ikke være like avhengig av full oppslutning fra kommunene det første året og kan fokusere på enkelte pilot-bibliotek som kan fungere som ambassadører for prosjektet.

Sidene kommunenes økonomiske bidrag ikke er nødvendig for å utvikle løsningen, kan også systemet kjøpes inn til alle kommunene samtidig. Dette gjør også selve anskaffelsen tryggere og enklere for kommunene, der den enkelte kommune kan «aktivere» løsningen fortløpende.

Dette innebærer et innkjøp i to steg: et sentralt innkjøp av selve løsningen finansiert av utviklingsmidlene, og at den enkelte kommune deretter kjøper tilgang til løsningen ved et «abonnement» som dekker driftsutgiftene.

På den måten kan man sette opp en modell der betalingen til leverandør også deles mellom engangsbeløp knyttet til oppfyllelse av akseptanskriterier gjennom utviklingsmidlene og innbetalinger fra kommunene etter hvert som de tar løsningen i bruk.

Dette er en modell som vil gi enklere tilslutning og høyere oppslutning til løsningen.

Alternativ 50 millioner

Det første alternativet tar utgangspunkt i en total kostnad på **50 millioner kroner** over fem år.

Basert på kostnadene for nettsideløsninger i Rogaland, anslår vi at alle kommuner i Norge vil kunne betale 10.000 kr i en årlig driftskostnad.

10.000 er en beløpsstørrelse som totalt gir 3,5 millioner til totale driftskostnader ved løsningen ved full oppslutning, men legger til grunn lavere oppslutning første året. Samtidig er beløpet lavt nok til at det i de fleste kommuner ikke trenger politisk behandling for deltagelse.

I dette alternativet vil administrasjon av prosjektet finansieres av utviklingsmidlene de første to årene før fylkeskommunene gradvis tar over utgiftene knyttet til ressursene for eierskap, administrativ drift og utvikling.

I dette estimatet vil også bidraget fra utviklingsmidlene gradvis reduseres før det faller helt bort i 2030.

Tabellen viser årlig bidrag oppgitt i millioner – ved kostnad over 5 år på totalt **50** millioner.

Enhet	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kommunene	2	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
Fylkene	0	0	1	2	2	3
Staten/NB	15	5	4	3	2	0
	17	8,5	8,5	8,5	7,5	6,5

Alternativ 100 millioner

Det andre alternativet tar utgangspunkt i en total kostnad på **100** millioner kroner over fem år.

I dette alternativet økes bidragene fra staten, kommunene og fylkeskommunene.

I eksempelet bidrar kommunene med 7 millioner årlig, da tilbudet har høyere driftsutgifter.

Prosjektet ønsker fortsatt en flat prisstruktur, men dobler denne til 20 000 årlig for kommunene.

Denne modellen legger opp til at det statlige bidraget økes med 26 millioner over 5 år, men også i dette estimatet vil denne summen gå i null i 2030.

Her vil vi fortsatt oppnå høy oppslutning blant bibliotekene, men dette krever mer budsjettarbeid og politisk behandling.

Som i det første alternativet legges det opp til en lavere betaling fra kommunene første året, men fylkene bidrar mer fra første år.

Tabellen viser årlig bidrag oppgitt i millioner – ved kostnad over 5 år på totalt **100** millioner.

Enhet	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kommunene	2	7	7	7	7	7
Fylkene	3	3	3	3	3	3
Staten/NB	20	15	10	5	5	0
	27	25	20	15	15	10

Alternativ 150 millioner

Det siste alternativet tar utgangspunkt i en total kostnad på **150** millioner kroner over fem år.

Kommunene bidrar med 10 millioner årlig i dette alternativet.

Vi beholder en så flat prisstruktur som mulig, med en minstepris på 20 000 kroner årlig for kommuner med under 10 000 innbyggere. For de øvrige kommunene innføres en trappetrinns-modell med 7 nivåer (KOSTRA-inndelinger), der bidraget varierer fra 30 000 til 150 000 basert på kommunestørrelse.

Denne modellen krever med administrasjon av fakturering, og fylkeskommunenes bidrag økes derfor.

Denne modellen kan være problematisk for mange kommuner, og det kan bli utfordrende å oppnå tilstrekkelig oppslutning.

Modellen forutsetter et bidrag fra utviklingsmidlene på totalt 85 millioner over fem år.

Tabellen viser årlig bidrag oppgitt i millioner – ved kostnad over 5 år på totalt **150** millioner.

Enhet	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kommunene	5	10	10	10	10	10
Fylkene	4	4	4	4	4	4
Staten/NB	20	20	15	15	15	0
	33	33	28	28	28	14

Tabell over kommunenes betaling knyttet til alternativene

Innbyggere	Ant. kommuner	Alt.1	Alt.2	Alt.3
0-10000	246	10000	20000	20000
10000-20000	47	10000	20000	35000
20000-40000	39	10000	20000	40000
40000-60000	12	10000	20000	50000
60000-100000	7	10000	20000	75000
100000-500000	6	10000	20000	100000
<500000	1	10000	20000	150000
		3500000	7160000	10000000

Hovedprioriteringer knyttet til omfang

Dersom totalkostnaden overstiger 150 millioner kroner, eller fast tilskudd fra utviklingsmidlene ikke sikres utover strategiperioden (ut 2025), må oppdragsbeskrivelsen reduseres.

I et slikt scenario vil man først vurdere kutt i mediehub, billettløsning og booking-funksjonalitet.

Øvrige kutt utover dette vil være gjenstand for forhandlinger med valgt leverandør.

Alternative finansieringsmodeller

Danmark og Finland har gjennomført lignende prosjekter der finansieringen utelukkende har vært basert på et kronebeløp per innbygger. Fordelene med en slik modell er at man får en

differensiert modell, der de store betaler mer enn de små. Bakdelen er at løsningen fort blir så dyr at de store bibliotekene vil vurdere alternative løsninger.

En løsning uten de største bibliotekene vil automatisk få lavere legitimitet og vesentlig mindre produksjon av formidlingsinnhold for bibliotekene.

Prosjektet anbefaler heller en løsning der kommunene betaler for reelle driftskostnader, fylkene tar administrasjonskostnadene og staten tar utviklingskostnadene.

Med en slik modell vil det ikke gi særlig mening at de store kommunene betaler en fast pris per innbygger, da de reelle driftskostnadene uansett ikke gjenspeiles i antall innbyggere.

Digitalt innhold

Det står beskrevet i bibliotekstrategien at «en vesentlig andel av utviklingsmidlene skal i perioden 2024–2025 brukes til utvikling av felles digital infrastruktur for folkebibliotekene, herunder digitalt innhold og digital formidlingsløsning».

Begge disse tiltakene (digitalt innhold og formidlingsløsning) er viktige, men det er også viktig at rekkefølgen på tiltakene blir riktig.

Prosjektet mener at formidlingsløsningen, med sine integrasjoner knyttet til digitalt innhold og adgangsplattformen (Single Sign-on) må komme på plass innen vi løfter bibliotekenes tilgang til e-bøker og digitale lydbøker (og øvrig digitalt innhold).

Dersom disse to prosjektene ses i sammenheng, og kommer i denne rekkefølgen, vil også en nasjonal styrking av digitalt innhold kunne fungere som et påskudd for å få flere bibliotek over på den nye formidlingsløsningen – som vil ha en bedre infrastruktur til å håndtere digitalt innhold.

Det legges også opp til en årlig avskrivning av utviklingsmidlene i alternativene skissert, der de «frigjorte» midler kan overføres til en gradvis opptrapping av digitalt innhold til bibliotekene og den nye formidlingsløsningen.

Framdriftsplan

Basert på estimatene fra høringen vil alle leverandørene være i stand til å levere en første versjon av løsningen seneste mellom 5-8 måneder etter kontraktinngåelse, flere også tidligere. Prosjektet mener at disse estimatene avhenger av arbeidet med API-spesifikasjonen. Her er vi avhengige av at det enes om en spesifisering kjapt og at de ulike biblioteksystemleverandørene leverer på spesifiseringen det enes om.

Estimatene på utvikling av hele løsningen strekker seg til 18-24 måneder.

Med et vedtak i august/september kan prosjektet starte opp arbeidet med selve anbudet i oktober. Med ekstern konsulenthjelp på plass er det realistisk at selve utlysningen kan skje i

januar. Da har prosjektet også mulighet for å få med en ressurs fra Bibliotek24 inn i arbeidet med anskaffelsen.

Avhengig av antall leverandører som leverer i konkurransen, og om dette er leverandører som bygger videre på en etablert løsning eller utvikler noe nytt, vil prosjektet kunne få på plass de første pilotbibliotekene i ny løsning september 2025, og utrulling i alle bibliotek innen sommeren 2026.

Konklusjon

Det er prosjektets klare anbefaling at det bør kjøres en anskaffelse av en felles formidlingsløsning for folkebibliotekene i Norge.

Løsningen må finansieres gjennom et spleiselag mellom stat (utviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket), fylkene (ressurser til å administrere finansiering, drift og utvikling) og kommunene (driftskostnader finansiert av bibliotekene).

For at oppslutningen i bibliotekene skal bli god er det viktig å holde kostnadsnivået for bibliotekene på et overkommelig nivå. Dersom prisen blir for høy, eller utviklingsmidlene fra Nasjonalbiblioteket blir lavere enn estimatene foreslått i denne rapporten, vil prosjektet se på muligheter for å nedskalere omfanget i bestillingen.

Prosjektet stiller seg bak fylkesbiblioteksjefskollegiets uttalelse om at «å utvikle og drifte en nasjonal digital infrastruktur er det mest effektive grepet vi kan gjøre for å styrke folkebibliotek tjenesten i hele landet» og forsøker gjennom denne rapporten å vise hvordan et slikt prosjekt kan gjennomføres administrativt og finansieres fram mot 2030.